

Antje Jackelén: Sommartal på Elmiadalen

Talare

Antje Jackelén
Ärkebiskop

Datum

30 juni 2020

Plats

Uppsala

1 För bara några månader sedan hade det framstått som helt otänkbart:
Almedalen flyttar till Jönköping! Nu är det ju i och för sig inte exakt så, men att
Almedalen ställs in och att Jönköpings mäss- och kongresscentrum Elmia börjar
med livestreamade digitala mässor var nog inte alldeles väntat.

5

Men här är vi – i ett digitalt sommarrum. Också efter denna märkliga vår har
”En vänlig grönskas rika dräkt [har] smyckat dal och ängar. Nu smeker vindens
ljumma fläkt de fagra örtesängar, och solens ljus och lundens sus och vågens sorl
bland viden förkunna sommartiden.” De flesta känner nog igen den älskade
10 sommarsalmens ord – och många, många körsångare landet runt saknar i år att
få sjunga Waldemar Åhléns fina melodi tillsammans med sina körkamrater.

Coronavåren har övergått i coronasommar. Det som består är ovissheten. Hur
länge ska vi behöva leva med denna pandemi? Har vi det värsta bakom oss? Eller
15 en andra våg framför oss? Vilka förändringar har kommit för att stanna? Hur
blir det nya normala och hur kan det bli bättre än det gamla normala? Vilka
fönster mot framtiden har öppnats denna vår? Finns det några sådana fönster
som överraskar oss med sin hoppfullhet?

20 Alldeles oavsett var i pandemins förlopp vi befinner oss är det inte över. Vi är
fortfarande inne i en orons tid, i en besinningens tid och i en lärandets tid.

Orons tid

Coronatid är så klart orostid. Oro för dem vi älskar och för vårt samhälle. För
25 utvecklingen i världen, för ekonomin och jobben och för hur de svagaste bland
oss drabbas. När oron varar länge vänjer vi oss och den kan sjunka undan, men
rätt vad det är kan den också slå till igen med en kraft som gör oss rädda. Då är
det bra om vi har någon att tala med. Det är inte alltid vi kan belasta våra
närmaste med det vi själva bär på. Gott att veta då att det finns sådant som
30 Jourhavande präst via 112 och via nätt chatt. Och att det finns församlingar

överallt i landet där det ges vård för våra själar.

35 På kort sikt är oro och rädsla viktiga varningstecken, men i längden är de ganska
dåliga rådgivare. Därför är det bra om vi lyckas omvandla oro och rädsla till
omsorg och kärlek så mycket vi bara kan. Som enskilda och tillsammans. Vår
blick kan ju nå längre än till oss själva och våra närmaste, längre än att omfatta
vårt land, ja även längre än till Europas gränser. I kristider krävs det särskilt mod
40 för att hålla moralisk höjd och för att hålla fast vid det som vi innerst inne vet är
rätt, sant och vackert.

Besinningens tid

Coronatid är också besinningens tid. Somliga avkrävs mer än någonsin i denna
krissituation. Jag tänker till exempel på vårdpersonalen som har jobbat så hårt
45 och en del har även svårt att få ut sommarsemester för vila och återhämtning.

Många andra som är vana vid späckade scheman har fått desto mera luft i
planeringen. Inställda möten, kultur- och sportevenemang samt semesterresor
som inte blir av. Permitteringar, arbetslöshet. Mer tid hemma för många.
50 Riskfyllt för de som inte har något tryggt hem. Tystare, eller kanske bråkigare.
Långsammare, eller rentav tråkigt. Stress på annat sätt. Tid att fråga och
fundera: Hur vill vi egentligen leva med varandra? Hur vill vi komma ut ur
pandemins skugga?

55 Många av oss har gjort digitala skutt. Umgåtts digitalt på jobbet och med familj
och kompisar mer än någonsin. Fantastiska hjälpmedel, och ändå ingen fullgod
ersättning för fysiska möten.

Jag tror att det här får oss att längta efter det normala igen, men kanske inte det
60 gamla normala utan en mer medmänsklig normalitet. En medmänsklig
normalitet också för den grupp som nu blev ”den där riskgruppen 70-plussare”.

Kanske är det så att det gamla normala var ganska så fixerat vid det yttre. Har vi
inte fixat och donat med vårt yttre landskap mest hela tiden – vare sig det gäller
65 heminredning, kläderna eller den egna kroppens utseende? Maxa sitt glow
liksom – fast den bästa utstrålningen är ju trots allt den som kommer inifrån.
Det yttre ska få sitt ljus inifrån, ur vårt inre landskap.

Kanske blir vi i det nya normala bättre på att hålla ihop yttre och inre? Typ,

självkännedom, och vårda det bästa vi har: kärleken till varandra, till skapelsen, till oss själva och Skaparen.

75 Sommarpsalmen beskriver det med vackra om än drastiska ord: "Allt kött är hö. Allt flyktar här och snart förvissna gräsen. Hos dig allena, Herre, är ett oförgängligt väsen. Min ande giv det nya liv, som aldrig ska förblomma, fast äng och fält stå tomma."

80 Som en påminnelse om hur det inre landskapet ger kontur och skönhet åt det yttre står kyrkobyggnader överallt i vårt land. Nu när det hemestras mer än någonsin är det ännu lättare att bli påmind om Sveriges andliga geografi. Hur skulle det vara om, över en natt, alla religiösa byggnader försvann från landskapet? Vad vore södra vätterbygden utan kyrktornen, utan katedralliknande byggnader som Sofiakyrkan och Kristine kyrka?

85 Vad vore landskapet i Sverige utan den andliga geografin som håller ihop dåtid och nutid och samtidigt talar om hopp inför framtiden?

Lärandets tid

90 Coronatid är också en lärandets tid. Varje kris är som bekant en möjlighet. Den som har lärt sig att känna ångest på rätt sätt har lärt sig det största, sa den danske filosofen och teologen Sören Kierkegaard på 1800-talet. Överfört på vår situation: den som har lärt sig att leva med stor ovisshet har lärt sig det största. Vi behöver ett gott mått av andlig motståndskraft för att hålla ut, för att hålla
95 moralisk höjd och för att hålla fast vid det som vi innerst inne vet är rätt, sant och vackert.

Något vi nu har lärt oss är att, när det verkligen gäller, då kan vi ställa om vårt samhälle nästan på nolltid. Det finns de som säger att pandemin är ett genrep
100 inför klimatkrisen som också kommer att kräva genomgripande och snabba förändringar.

Vi vet sedan tidigare att klimatläget är allvarligt. Budskapet vi får är mycket likt en klassisk omvändelsepredikan: det bär åt helvete om du inte tänker om och
105 vänder om. Nu. Poängen med en omvändelsepredikan är att den litar på att förändring är möjlig. Än finns det ett fönster för handling, men utrymmet krymper snabbt.

110 Klimatkrisen är existentiell och andlig, eftersom den berör våra livsvillkor på djupet. Den handlar dessutom inte bara om hela mänskligheten utan om hela planeten. Därför behövs det samverkan mellan alla goda krafter och på alla nivåer i samhället. Vetenskap, politik, näringsliv, kultur och religion – allt som är uttryck för människans värdighet – måste samverka. Det vi bara har till låns
115 får vi inte förstöra genom girighet, kortsiktighet eller en kan-ändå-inget-göra attityd! Vi har definitivt inte råd att lämna en springnota till våra barn och barnbarn.

Ofta börjar det med att ställa rätt fråga. Ska vi fråga: Hur ska vi ”ha råd” med
120 klimatomställningen? Eller: Är det här vår chans till en efterlängtd nystart som är hållbar runtom: ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt? Jag vet vilken fråga jag föredrar.

När jag tänker på det nya normala då tänker jag också på att vi behöver erövra
125 vårt medborgarskap på nytt. Ja, du hörde rätt. Erövra vårt medborgarskap. Å ena sidan kan det tyckas onödigt. Vi har det ju sedan födseln eller sedan beskedet från migrationsverket. Det framgår ju av passet.

Men medborgarskapet är större än passet. Det har att göra med hur vi ser vår
130 egen roll i samspel med andra: med-borgare! I det gamla normala har vi fått vänja oss vid att i allt fler relationer bli betraktade som kunder eller konsumenter i stället för medborgare. För några år sedan upptäckte jag att det på en svensk kommuns hemsida talades om kommuninvånarna som ”våra kunder”.

135

Men demokrati bygger på medborgare, inte på kunder. Den är ingen konsumartikel. Krysset på röstsedeln är något annat än gilla-knappen på Facebook.

140 Demokratin i Sverige fyller 100 år. Det uppmärksammas bland annat genom en Demokratistuga som ska på turné i hela landet när pandemiläget så medger. Den ska öka kunskapen om demokratin och uppmuntra till engagemang och eftertanke. Och så påminner den om att demokratin inte är som en gammal stenmur, oförstörbar och trots väder och vind i stort sett underhållsfri.
145 Demokratin är mer som ett trähus som behöver kontinuerlig skötsel om det ska stå emot regn och stormar, och inte bara ge invånarna och gästerna skydd utan även meningsfull samvaro.

150 En demokrati behöver först och främst demokrater, det vill säga människor som är beredda och har sin stolthet i att vara delaktiga och bidra, snarare än att konsumera. Demokrater är människor som kan hålla ihop både frihet och ansvar. Medborgare helt enkelt!

155 Demokrati behöver dessutom näring. Den är varken självgående eller självförsörjande utan måste livnäras om den inte ska dö. Med andra ord, demokrati måste hela tiden matas med värderingar. Och en del av dessa värderingar kommer alltid att ha religiösa rötter. Det gäller frågan om människans värdighet (ofta förkortat till frågan om människovärde) likväl som
160 den allmänt accepterade gyllene regeln – allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem (Matteus 7:12)

Att människans värdighet är okränkbar har vi nämligen inte kommit fram till utifrån ett krasst rationalistiskt tänkesätt. Rent rationellt är den icke-produktive
165 inte lika mycket värd som den produktive. Någonstans bottnar vår övertygelse om människans värdighet i tanken på att vi är skapade till Guds avbild. Denna koppling håller nu på att falla mer och mer i glömska, vilket gör att talet om ”alla människors lika värde” låter allt ihålligare, med konsekvensen att människovärdet i slutändan sitter löst. Om förbindelsen med rötterna kapas
170 vissnar till sist den stolta kronan. Så låt oss värna om rötterna. Också demokratins rötter.

För att runda av: Framtiden är mer oviss än den har varit på länge. Låt oss därför
175 hjälpas åt att göra det bästa av oro, besinning och lärande. Så att det nya normala blir mer medmänskligt, mer medborgerligt och mer hållbart. För att bygga motståndskraftiga och goda samhällen behöver vi tänka hållbarhet i alla dess dimensioner: andligt, socialt, ekonomiskt och ekologiskt.

Vare sig du har semester eller arbetar – jag önskar oss alla tid att få vila i det som
180 verkligen är viktigt för oss. Och att vi lyckas med konststycket att vara öppna också när vi möter gränser.

Jag önskar oss alla en sommar där vi kan låta oss smekas av vindens ljumma fläkt och höra lundens sus. En välsignad sommar!

185

Källa
<div>Manuskript hämtat från svenskakyrkan.se (2025-12-10)</div>

190 **Taggar**
Svenska kyrkan

URI
<https://www.svenskatal.se/tale/antje-jackelen-sommartal-pa-elmiadalen>

195

200

205

210

215

220

225